

АЛЬТЕРГЛОБАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Проаналізовано феномен декомпаратменталізації ринків, його вплив на взаємозалежність суб'єктів та місце в трансфертній комерційній політиці. Оцінено сплески волатильності та жорсткі умови фінансування та фактори їх коливання. Визначено рівень цін на сировинні товари, ринки їх перенасичення та перспективність до зростання. Встановлено силу ведення глобальної торгівлі та аргументовано напрями її розвитку. Досліджено різновекторний вплив глобальної торгівлі на країни та аргументовано реконфігурацію торгово-виробничої уяви в альтерглобальних передумовах розвитку світової торгівлі.

Ключові слова: альтерглобалізація, волатильність, декомпаратменталізація ринків, дисгармонія розвитку, глобальна торгівля, комерційна політика, різновекторний вплив.

Роман ЗВАРИЧ

Альтерглобальные предпосылки развития мировой торговли

Проанализировано феномен декомпаратментализации рынков, его влияние на взаимозависимость субъектов и место в трансфертной коммерческой политике. Оценено всплески волатильности и жесткие условия финансирования, а также факторы их колебания. Определено уровень цен на сырьевые товары, рынки их перенасыщения и перспективность к росту. Проанализировано силу ведения глобальной торговли и аргументированно направления ее развития. Исследовано разновекторное влияние глобальной торговли на страны и аргументированно реконфигурацию торгово-производственного воображения в альтерглобальных предпосылках развития мировой торговли.

Ключевые слова: альтерглобализация, волатильность, декомпаратментализация рынков, дисгармония развития, глобальная торговля, коммерческая политика, разновекторное влияние.

Roman ZVARYCH

Alteglobal drivers of world trade development

Introduction. Globalization does not soften but increases global inequality and create more trade and economic opportunities for large industrial companies. Large corporations for better understanding the environment, development synergy, risk distribution and cost reducing should provide own corporate identity and social responsibility to society. So, development and implementation the program of transformations is actual today and should be alternative and global.

Purpose. Purpose of the article is research the status decompartmentalisation of markets; evaluation the impulses of volatility and terms of financing; analysis of commodity prices; determination the strength of global trade and its differently directed impact on the countries.

Methods. The method of content formalization the decompartmentalisation of markets is used; hypothetical-deductive method in evaluating the impulses of volatility and terms of financing is used; systematic approach to analyze commodity prices and strength of global trade is used; hypothesis method for reconfiguration of the commercial and industrial imagination to alteglobal drivers of world trade development is used.

Results. Globalization is not an absolutely special, modern, and maybe the highest stage of integration. Decompartmentalisation of markets expands the scope of industrial and commercial opportunities, but at the same time imposes numerous restrictions on companies, limiting their autonomy and independence. Financial markets had a turbulent start of the year, reflecting concerns for the global economic outlook, amplified by a sudden re-repricing of credit risks. The weakness of commodity prices, especially for energy, persisted into 2016, pushing some prices to new lows at the start of the year. Global merchandise trade growth reached a post-crisis low in 2015, largely reflecting a marked deceleration in import demand from commodity exporters and slowing activity and economic rebalancing in China. Globalization increases the gap of economic and social development between rich

and poor countries; deepens social stratification, technogenic congestion and environmental degradation; weakens the national economy.

Conclusion. *Lingering weakness in global merchandise trade diminishes the scope for productivity gains through increasing specialization and diffusion of technologies in global value chains. A shortening of global supply chains towards regional ones could accentuate this process. The trend towards rising food prices and growing food insecurity – which is mainly due to the neglect of agriculture over the last three decades – may be exacerbated by an attempt to solve climate problems through mitigation policies that encourage the reallocation of land to biofuel crops, while in the meantime the rise of temperatures and sea level will affect agricultural yields. Alternative approaches to economic policy can provide the progress of human development in all its aspects. An important task of alterglobalization is reconfiguration of trade and production imagination and conceptualization of social change.*

Keywords: *alterglobalization, volatility, decompartmentalisation of markets, disharmony of development, global trade, commercial policy, differently directed impact.*

JEL Classification: F02

Постановка проблеми. Глобалізація змінює роль держави як інституту організації життєдіяльності суспільства. Проте сам факт наявності торгових глобальних взаємозв'язків свідчить про суперечність національних пріоритетів та глобального масштабу організації не лише економіки, а й всього суспільного життя. Провідні держави світу всупереч будь-якому ступеню глобалізації зберігають власний силовий та економічний потенціал. Глобалізація не пом'якшує, а посилює світову нерівність і створює додаткові торгово-економічні можливості великим виробничим компаніям. Великі корпорації для кращого розуміння навколишнього середовища, розвитку синергії, розподілу певних ризиків та зниження собівартості одиниці продукції повинні забезпечити власну корпоративну ідентичність та суспільну відповідальність перед суспільством. Саме тому, сьогодні актуалізується завдання розробки та

імплементації програми перетворень, що повинна бути альтернативною та глобальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен глобалізації та парадоксальну динаміку світової торгівлі досліджували Д. Їпп, Д. Каванья, В. Козюк, Н. Кравчук, А. МакГрю, Д. Манде, Р. Робертсон, Є. Савельєв, Т. Фрідман, Т. Халт, Д. Хелд. Напрями в концептуалізації амбівалентних рушійних сила та альтерглобалізації розглядали В. Іноземцев, Ф. Кернкросс, Е. Мілліот, А. Мокій, А. Панаріна, Д. Плейерс, Дж. Розенау, Н. Турно. Проте немає єдиної думки щодо передумов розвитку глобальної торгівлі, зокрема в умовах актуалізації питання щодо нової альтерглобальної моделі розвитку світової економіки.

Мета статті. Метою статті є дослідження стану декомпаратменталізації ринків; оцінка сплесків волатильності та жорсткості умови фінансування; визначення рівня цін на сировинні товари; встановлення сили ведення глобальної торгівлі та різновекторного її впливу на країни.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні домінує ідея економічної глобалізації, яка ґрунтовно відрізняється від системи взаємопов'язаних національних економік. Стара міжнародна економіка являла собою сукупність індустріальних, аграрних і видобувних товариств, які купували один у одного і продавали один одному ті чи інші продукти. Глобалізація створює єдині світові ринки для окремих типів товарів, провокуючи подальше становлення єдності і уніфікації, що найбільш помітне сьогодні у господарській сфері. Такий тип взаємодії замінює колишні економічні відносини між державами. Можна припустити, що глобалізація не є абсолютно-особливим, сучасним, і, цілком ймовірно, вищим етапом інтеграції. Суть процесу глобалізації полягає у становленні такого соціально-економічного простору, який дозволить людині взаємодіяти з іншими людьми, корпораціями та соціальними структурами, не вдаючись до посередницької ролі власної держави.

Декомпарменталізація ринків. Декомпарменталізація ринків¹, якщо її припустити, могла б призвести сьогодні до того, що компанії не змогли б так вільно діяти в світовому масштабі. Насправді, починаючи з середини двадцятого століття, потік транскордонних вантажних перевезень прискорився, кількість галузей, що постраждали від міжнародної торгівлі зростає, а важливість зарубіжних операцій, що здійснюють компанії стає дедалі вагомішою. В поєднанні з виникненням інформаційного суспільства, географічна, стратегічна і операційна свобода учасників виглядає особливо сильною. Декомпарменталізація ринків, безсумнівно, розширює сферу промислових та комерційних можливостей, але, в той же час, накладає численні обмеження на компанії, що обмежує їх самостійність і незалежність. Завдяки, декомпарменталізації ринків, глобалізація посилює взаємозалежність суб'єктів (націй, організацій, неурядових організацій). Більш ніж будь-коли, це говорить про те, що світ потрібно аналізувати системно, для того, щоб виявити складну взаємодію і взаємозв'язок міжнародних членів спільноти. Дві сили, що описані вище – доповнюють та живлять одна іншу, а їх об'єднання породжує енергію, яка глибоко змінює методи роботи і функціонування бізнесу. У той же час, парадокс виникає тоді, коли відбувається зв'язок ідеї свободи (декомпарменталізація ринків) із втратою автономії (односторонньої, двосторонньої або багатосторонньої залежності суб'єктів) [1].

Кордони національних ринків завдяки глобалізації стають все більше відкритими для зовнішньоекономічної діяльності. Так, поступово все більш розмитими стають тарифні бар'єри (мита, компенсаційні податки, антидемпінгові мита), нетарифні бар'єри (стандарти, квоти, ліцензії на імпорт), регуляторні бар'єри (валютний контроль, репатріація валюти, локальна участь) і культурні бар'єри (традиційні торговельні цінності, специфічні купівельні звички, особливі умови використання). Феномен стає більш помітним із мультиплікацією зон вільної торгівлі, митних союзів, спільних ринків і

¹ Декомпарменталізація – об'єднання, злиття, гомогенізація.

економічних союзів. Кількість регіональних торгових угод, згідно з даними Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (1948-1994 рр.) та Світової організації торгівлі (СОТ), зросла зі 100 в 1990 році, до 625 в 2016 році (419 з яких є діючими). Практично експонентне зростання даного виду договору є результатом дуже чіткої комерційної відкритості країн, яка дозволяє менеджерам компаній переглянути свої сфери експлуатації і взятись за нові ринки [2].

Влада сприяє усуненню торгових бар'єрів за допомогою різних заходів: реалізація політики вільної торгівлі, прийняття міжнародних технічних стандартів, пом'якшення законів зайнятості, перехід до загальних правил торгівлі, підписання регіональних торговельних угод. Вони також сприяють міжнародним операціям щодо приватизації державних компаній. Ці рішення знімають обмеження на міжнародний рух капіталу і товарів, а також надають можливість для потенційно нового розширення. Ринкові рушійні сили матеріалізуються в конвергенції купівельної спроможності (в промислово розвинених і нових індустріальних країнах), у відносній стандартизації способу життя, гомогенізації вимог споживання, геоцентричному ставленні покупців, розвитку міжнародних каналів збуту і трансфертності комерційної політики. Ці фактори пропонують нові умови роботи, які, безсумнівно, полегшують процес глобалізації виробничої і комерційної діяльності. Більше того, глобальний попит деяких клієнтських компаній іноді змушує постачальників почати спеціалізацію на конкретні країни. На початку 2016 р. покращилися умови на фінансових ринках, але потоки капіталу у виникаючі ринки та країни, що розвиваються залишились уразливими до раптових змін ставлення інвесторів до ризиків. Значно впали на початку року обсяги видобутку нафти та ціни на сировинні товари, а їх повернення було нижчим прогнозованого. У зв'язку поєднання циклічних і структурних факторів – глобальні торгові перспективи на 2017 р. є досить невтішними [3].

Сплески волатильності та жорсткі умови фінансування. Фінансові ринки характеризувались турбулентною поведінкою на початку року, що

спричинило певні застереження щодо перспектив глобальної економіки та раптову переоцінку кредитних ризиків (див. Рис. 1). Проте, як виявилось, такий дисконтний ринок був різким і нетривалим та відобразився, зокрема, на енергетичних компаніях і банках з високим рівнем позикових коштів [4].

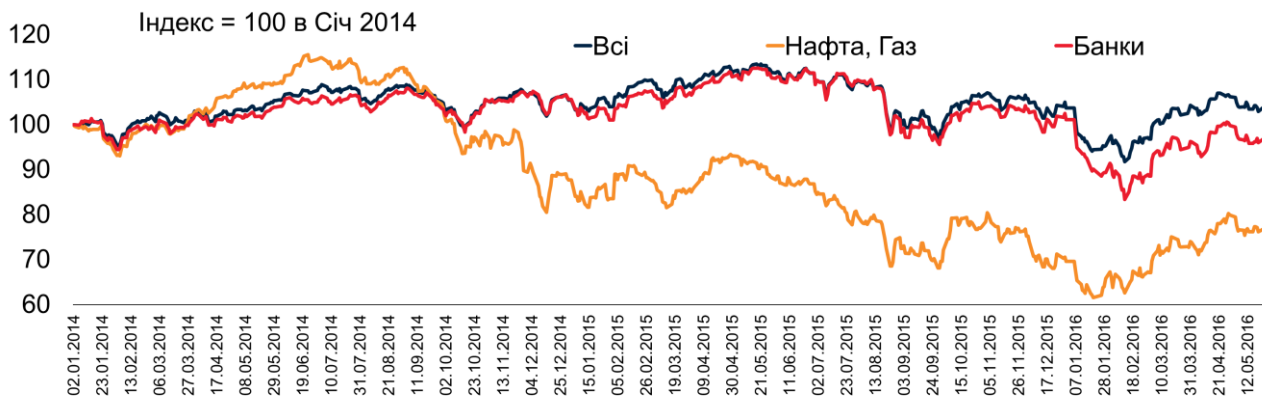

Рис. 1. Глобальні фондові індекси.

Джерело: [побудовано за даними: 2; 4; 6].

Подальше різке зниження цін на нафту на початку 2016 р. призвело до помітного збільшення кредитних спредів для компаній в нафтовій і газовій промисловості до рівня, який в останній раз спостерігався в 2008-09 рр. на тлі побоювань дефолтних ризиків. Енергокомпанії є найбільш динамічними позичальниками коштів серед виникаючих ринків та країн, що розвиваються (EMDEs²), що обумовлене більш ранніми очікуваннями високих цін на нафту і очікуваннями тривалого зростання попиту. Випуск облігацій великими державними нафтовими компаніями Латинської Америки зріс на 80 % з 2010 р., а частка випуску облігацій енергетичних компаній у всьому світі зросла за той же період з 16 % до 32 %. Якщо падіння цін на нафту призвело до різкого зниження доходів і зниження вартості застави, то ослаблені балансові звіти можуть призвести до зростання базових процентних ставок в цьому секторі. Кредиторські втрати будуть найбільш яскраво виражені на ринках облігацій, куди нафтові і газові компанії з виникаючих ринків та країн, що розвиваються залучили велику частку свого зовнішнього фінансування. В цілому, експозиція банківських балансових звітів в енергетичному секторі залишається закритою

² EMDE – Emerging Market and Developing Economy.

інформацією, а тому більш точні прогнози варто очікувати в другому кварталі 2017 р. [5].

Крім впливу на кредитні ризики в енергетичному секторі, побоювання щодо реального стану банківських балансових звітів спричинили повільне зростання країн з розвинутою економікою та зниження рентабельності через перспективи постійно низьких чи негативних процентних ставок. Сьогодні багато міжнародних банків змогли компенсувати зниження процентних доходів збільшенням обсягів кредитування, зниженням ризику резервування та збільшенням зборів і доходи від приросту капіталу. Але політика стабільно низьких ставок може більш глибоко урізати прибутки банку, особливо це стосується Єврозони та Японії. В цілому, низькі процентні ставки склали значну частку зниження чистої процентної маржі в країнах з розвинутою економікою, а стрес на початку 2016 р. сконцентрувався на банківському капіталі і субординуваних боргових ринках. В той час, як банки Єврозони накопичили неліквідні активи і збиткові кредити, банки США провели реструктуризацію посткризових балансових звітів [6].

Після періоду інтенсивної волатильності на початку року, умови фінансування та потоки капіталу у виникаючих ринках та країнах, що розвиваються покращилися тому, що провідні центральні банки довгий час утримували процентні ставки на низькому рівні поки стабілізувалися ціни на сировинні товари і долар США. З початку 2015 р. зросла кореляція оцінки активів виникаючих ринків та країн, що розвиваються з цінами на нафту і долар США (див. Рис. 2). Відновлення росту цін і ослаблення долара збіглися з відскоком на виникаючих ринках та країнах, що розвиваються капіталу, облігацій і валютних ринків. Додаткове узгодження грошово-кредитної політики в Європі і Японії також допомогло знизити тиск з боку очікуваної нормалізації грошово-кредитної політики США, а також надало додаткові можливості фінансування за рахунок євро-деномінованих кредитних ринків. Покращення кон'юнктури ринку із стабілізацією макропоказників Китаю

стримувало емісію облігацій суверенних і корпоративних позичальників виникаючих ринків для зниження тиску акумульованих накопичень [7].

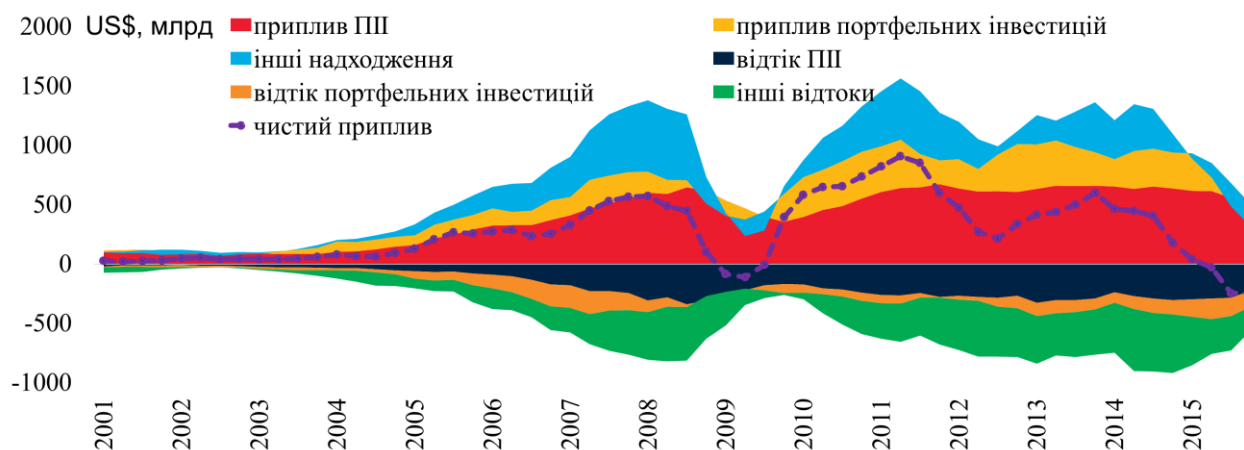

Рис. 2. Чистий приплив капіталу у виникаючі ринки та країни, що розвиваються.

Джерело: [побудовано за даними: 2; 4; 6].

Проте, стійке відновлення банківських потоків капіталу може бути недостатнім через відсутність позитивних економічних зрушень. Рейтингові агентства продовжують переоцінку кредитних ризиків позичальників в країнах, що розвиваються, особливо в країнах-сировинних експортерах (понижено Бахрейн, Бразилію, Казахстан, Оман і Саудівську Аравію). Умови ліквідності на світових фінансових ринках, в тому числі в країнах з розвинутою економікою, залишаються крихкими, відповідно, забуті ринки схильні до раптових розворотів. Обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в виникаючі ринки та країни, що розвиваються, як правило, більш стабільні і менш вразливі до короткострокових коливань глобальних умов фінансування. Проте, середовище низьких цін на сировинні товари негативно позначилось на інвестиціях у видобуток і розвідку, а, отже, і на перспективі ПІІ. Як і в попередні роки, реінвестовані доходи та міжкорпоративні кредити будуть становити більше половини припливу ПІІ в 2017 р., причому особливо значний внесок в цьому зробить Китай [4].

Низькі ціни на сировинні товари. Низькі ціни на сировинні товари, особливо на енергоносії, дають невтішні прогнози щодо їх нових можливих мінімумів на початок 2017 р. (див. рис. 3). Наявність великих запасів в

більшості сировинних секторів, пом'якшила перспективу росту світової економіки і укріплення долара США, та сприяла зниженню цін. Ціни почали підніматись зі своїх мінімумів на тлі очікувань скорочення майбутніх поставок та наявності коротких позицій на ф'ючерсних ринках. Проте, більшість сировинних ринків залишаються добре забезпеченими достатніми запасами, що робить ріст цін малоймовірним [8].

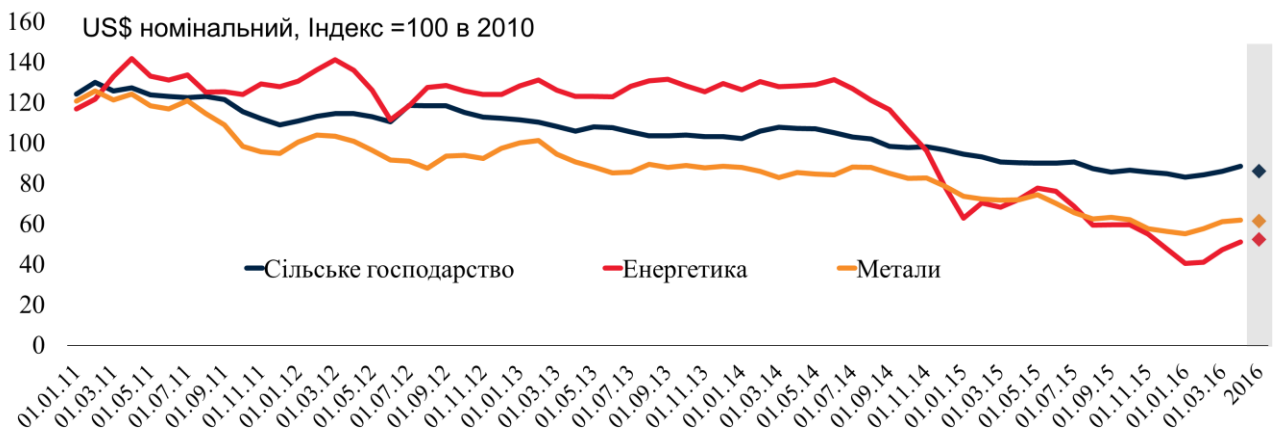

Рис. 3. Промислові ціни на сировинні товари.

Джерело: [побудовано за даними: 2; 4; 5; 10].

Слабкий долар, високий попит на імпорт сировини в Китаї і перебої з поставками в країнах-експортерах нафти (Ірак, Нігерія, ОАЕ) змінили настрої інвесторів і ціни на сиру нафту зросли з менш ніж \$ 30 за барель на початку року до \$ 46. В грудні 2015 р. знизився обсяг видобутку нафти в США і, за оцінками Управління з енергетичної інформації, в першому кварталі 2017 р. він знизиться ще на 12 %. В середині року країни-члени ОПЕК та інші експортери нафти не змогли домовитися про заморожування обсягів видобутку на рівні січня 2016 р. Відповідно, ринок нафти залишається добре укомплектованим, а запаси ОЕСР знаходяться на рекордно високому рівні, проте змінити поточний баланс може падіння видобутку країн-нечленів ОПЕК в другій половині 2016 р. Ціни на нафту становлять, в середньому, на рівні \$ 45 за барель в 2016 р. (прогнозна ціна 2015 р. – \$ 51 за барель) і очікуються \$ 50 за барель в 2017 р. Низькі і нестабільні ціни на нафту позначилися на інвестиціях в розробку нових родовищ, особливо в США, незважаючи на зниження витрат і підвищення ефективності видобування. В цілому, країни-нечлени ОПЕК, за прогнозами

Міжнародного енергетичного агентства, отримають падіння майже на 0,8 млн. барелів на добу (очікується зниження на 0,4 млн. барелів в США). За деяким винятком Канади і Росії, більшість інших виробників нафти прогнозують помірне зниження цін. В результаті, світове виробництво, як очікується, скоротиться до рівня глобального споживання. Прогнозується зниження цін на природний газ через достатні його запаси, а експорт зрідженого природного газу з Австралії і США триматиме низькі ціни на трьох основних ринках (США, Європа та Азія). Надмірне виробництво заохочує покупців все більше імпортувати скраплений газ, тобто відбувається заміна більш дорогого законтракованого природного газу, що постачається трубопроводами [8].

Ціни на метали на кінець року також вирости з січневих мінімумів на тлі очікувань зростання попиту і відновлення балансу поставок через скорочення виробництва і зниження інвестицій в нові потужності. Як і у випадку з сировою нафтою, виробництво металів не відчувало значного впливу через зниження цін на сировину і знецінення валют країн-експортерів. Ціни на залізну руду і сталь зросли через поповнення запасів китайськими фабриками напередодні будівельного сезону. Проте, ринки залишаються перенасиченими, з великими запасами та перспективами збільшення потужностей за результатом попередніх інвестицій, зокрема в залізну руду (Австралія), мідь (Перу) і алюміній (Китай). Закриття великих цинкових рудників у 2015 р. (Австралія і Ірландія) було спробою підняти світові ціни на цинк. В цілому, ціни на метали, за прогнозами, скоротяться на 15 % в 2017 р. і помірно зростуть в середньостроковій перспективі (терміни варіюються індивідуально на метали), оскільки сповільнюється розширення потужностей [2].

Ціни на сільськогосподарську продукцію продовжили зниження протягом першого півріччя 2016 р., демонструючи спад сьомий поспіль квартал. Значні запаси протягом останніх років та добру забезпеченість демонстрували більшість зернових і олійних ринків (див. Рис. 4). Місцеві перебої з поставками

сільськогосподарської продукції через Ель-Ніньйо³ (особливо в Південній Америці та Східній Азії) були незначними і не завдали істотного впливу на глобальні ринки. Оскільки сільське господарство є енергоємним сектором то спад цін на сільськогосподарську продукцію, в першу чергу, викликаний низькими цінами на енергоносії – зниження цін на енергоносії на 10 % забезпечує зниження цін на сільськогосподарську продукцію від 1,5 до 2 %. Виробничі витрати на сільськогосподарські товари також знизилися тому, що політика попиту на біопаливо зрівняла конкуруючі між собою за землю сільськогосподарські культури з сільськогосподарськими товарами [9].

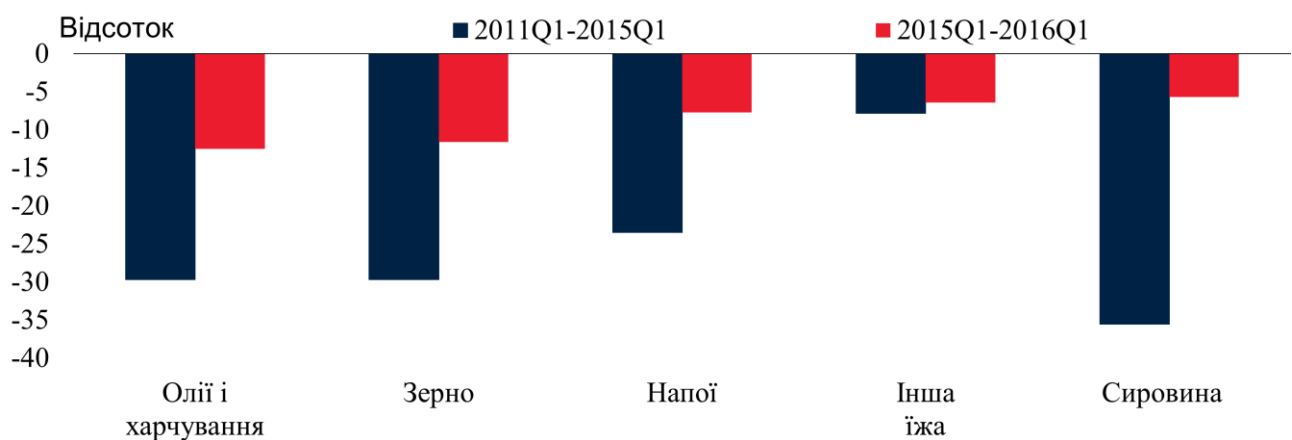

Рис. 4. Зміна індексів цін на сировинні товари.

Джерело: [побудовано за даними: 4; 5; 9; 10].

В цілому, ціни на сільськогосподарську продукцію знизяться несуттєво, що пов'язано зі сприятливими погодними умовами для більшості зернових і олійних культур в південній півкулі, за винятком рису (постраждав в Східній Азії від Ель-Ніньйо). Потенційними до зростання залишаються ризики пов'язані з Ла-Нінья⁴, які можуть вплинути на умови врожаю в 2017 р. [10].

Слабка глобальна торгівля. Після декількох років спаду показників, глобальне зростання торгівлі товарами опустилось в 2015 р. до посткризового мінімуму і багато в чому завдяки уповільненому попиту на імпорт країн-експортерів сировини та уповільненні економічної активності і економічного

³ Ель-Ніньйо – характерні для екваторіальної зони Тихого океану протилежні екстремальні значення температури води й атмосферного тиску, що тривають близько шести місяців.

⁴ Ла-Нінья – характерна незвичайно низька температура океану в екваторіальній частині Тихого океану, в порівнянні з Ель-Ніньйо, яке характеризується незвичайно теплою температурою океану в тому ж регіоні. Ла-Нінья часто слідує за Ель-Ніньйо.

збалансування в Китаї (див. Рис 5). За останніми звітами близько двох третин від наявних уповільнень в глобальній торгівлі минулого року було наслідком поєднання структурних і циклічних змін. Більшість факторів уповільнення глобальної торгівлі, як очікується, збережеться і в 2017 р. [4].

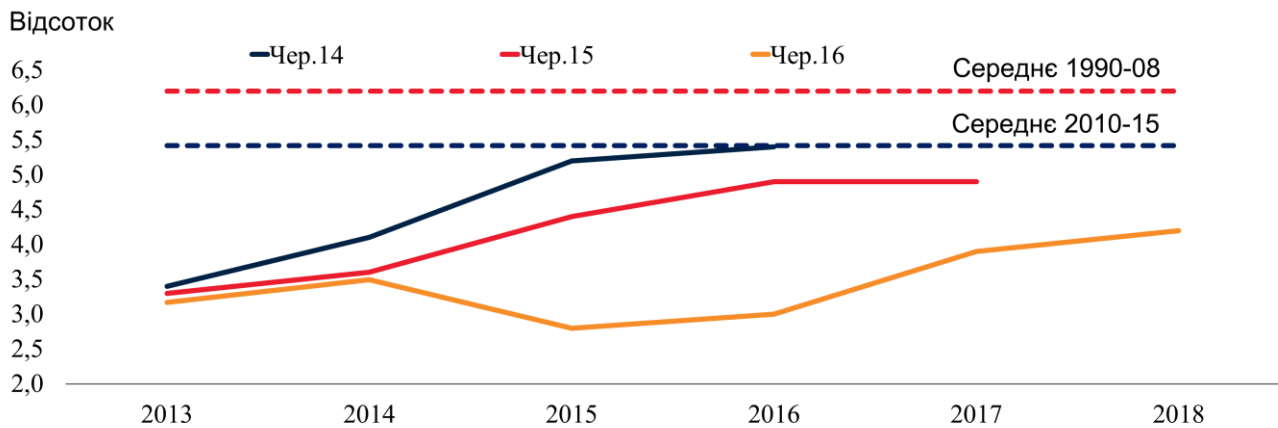

Рис. 5. Прогноз зростання глобальної торгівлі товарами і послугами.

Джерело: [побудовано за даними: 2; 4].

Зниження цін на сировинні товари; зміна руху Китаю в бік повільнішого та стійкішого зростання; і м'яка активність країн з розвинутою економікою були взаємодоповнюючими драйверами зниження темпів зростання торгівлі товарами. Нижчі ціни на сировинні товари знизили реальні доходи і призвели до різкого здешевлення валют країн-експортерів сировинних товарів та зниження їх імпорту. Скорочення імпорту було особливо помітним в Бразилії і Російській Федерації, але в цілому спад мав місце завдяки експортерам сировинних товарів. Оскільки на експорт сировинних товарів припадає близько 20 % експорту виникаючих ринків та країн, що розвиваються – це завдало негативного впливу цілій економіці даних країн. Поступовий перехід від інвестування до споживання і уповільнення промислової активності в Китаї знизило попит на імпорт промислових і проміжних товарів. Це знизило виробничу діяльність і капітальні витрати у секторі обробної промисловості в США та Євросоні. Незначні глобальні інвестиції та їх посереднє зростання, послаблення тиску в країнах з розвинутою економікою, настання терміну погашення кредитів у виникаючих ринках та країнах, що розвиваються – можуть продовжити обмеження зростання торгівлі товарами в 2017 р.

Глобальна торгівля послугами виявилась більш еластичною, ніж торгівля товарами, за рахунок зниження споживчих витрат і зростання доходів в країнах-імпортерах нафти. На торгівлю послугами сьогодні припадає 20 % глобальних обсягів торгівлі і 50 % глобальної торгівлі доданою вартістю. У той час як торгові бар'єри в секторі послуг в усьому світі знизились, деякі економіки світу продовжували вдаватися до протекціонізму. Передбачається ріст частки торгівлі послугами, особливо в секторах, пов'язаних з інформаційними технологіями та передачею даних [2; 4].

Різновекторний вплив глобальної торгівлі на країни. Вплив глобалізації на країни-лідери світової економіки, до яких відносяться США, Канада, Німеччина, Японія, Франція, Великобританія, Італія та Китай є різновекторним. Розвиток МПП призводить до поступового домінування внутрігалузевого поділу, а високий рівень доходів у високорозвинених країнах стимулює інноваційну діяльність, яка спрямована на створення нової продукції, з одного боку, а з іншого, спрямована на зростання сукупного попиту цих країн. Структура попиту в країнах з майже однаковим рівнем розвитку однорідна. Відбувається зростання в структурі світової торгівлі долі готової продукції, основним постачальником якої є розвинені країни. Для країн-лідерів притаманна однорідна політико-правова система, що знаходить своє втілення у відповідних зовнішньо-економічних політиках цих країн. Ці країни виступають основними експортерами та імпортерами капіталу у світовому господарстві, завдяки активній діяльності ТНК. Вони виступають основними імпортерами трудової міграції, визначають інноваційний розвиток людства та зберігають за собою монополію на нові знання та технологію при одночасно відкритому доступі до природних ресурсів усіх країн світу, отже їх позиції посиляться ще більше [11; 12].

Щодо впливу глобалізації на країни, що розвиваються, то найважливіша риса сучасної глобалізації – посилення ролі даних країн («виникаючих ринків»), які виступають потужними гравцями на глобальному конкурентному ринку. Компанії з країн, що розвиваються, мають конкурентні переваги і на

ринках розвинутих країн, і на власних ринках. Вони краще вміють пристосувати свою продукцію до потреб небагатих ринків. Через те поле найбільших конкурентних баталій у глобальному бізнесі – нові споживачі, серед яких зростає число платоспроможних і дуже багатих покупців. Компанії з країн, що розвиваються, виступають не тільки реципієнтами капіталів із розвинутих країн. Навпаки, вони все частіше поглинають відомі компанії, тобто глобалізація набирає двостороннього руху: і від розвинутих країн до тих, що розвиваються, і у зворотному напрямі, а також між самими країнами, що розвиваються [11; 13].

Дисгармонія розвитку, в свою чергу, породжує нові виклики та загрози світу, адже відбувається масова міграція населення до більш стабільних і сприятливих в економічному плані регіонів. Фінансові потоки, що надходять до відсталих регіонів світу мають стимулювати наукове, технологічне і культурне зростання країн, що розвиваються [14]. Наслідки: збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між бідними і багатими країнами; поглиблення соціального розшарування і несправедливості в бідних країнах (ріст безробіття, бідність працюючих мас, безпритульність дітей, поширення злочинності); техногенне перенавантаження і деградація навколишнього середовища; економічне послаблення національних держав, зниження ефективності й кількості національних держав через зростання їх необґрунтованої відкритості, фінансової залежності; пригнічення внутрішніх ринків і падіння попиту на продукцію національних виробників; зростання ступеня економічного ризику; посилення негативного впливу глобальної конкуренції; зростання протиріч і конфлікту інтересів «старої» і «нової економіки» в країнах, що глобалізуються [15].

Висновки. Незважаючи на еластичність послуг, прогнози щодо росту глобальної торгівлі на 2017 р. є дещо невтішними. Очікується, що у середньостроковій перспективі розвиток дистрибутивного ланцюга, лібералізація та знесення глобальних інвестицій повернуть темпи зростання торгівлі. Тривалий глобальний товарно-торговий застій зменшив можливості

підвищення продуктивності за рахунок спеціалізації та поширення технологій в глобальних виробничо-збутових ланцюгах. Оскільки глобальні ланцюги створення вартості зростають більш повільними темпами, світова торгівля, як очікується, буде зростати більш лінійно до світового випуску. Скорочення глобальних ланцюгів постачання та пониження їх до рівня регіональних може загострити даний процес.

Процес торгово-економічної корекції і регулювання відбуватиметься вертикально (знизу-вверх) та досить динамічно, а сучасна економіка вимагатиме нової системи і нових ідей. Занепокоєння викликають передумови попередньої фінансової кризи, що виникла в країнах з розвинутою економікою, але мала тривалий негативний вплив на виникаючі ринки та країни, що розвиваються. Крім того, коливання цін на продовольство і зростаюча продовольча небезпека можуть посилитись новими спробами вирішення кліматичних проблем за допомогою політики пом'якшення наслідків через перерозподіл землі на користь біопаливних культур, в той час як підвищення температури і рівня моря будуть негативно впливати на врожайність сільськогосподарських культур. Тому необхідною є істотна зміна моделі економічного зростання на більш справедливу модель розвитку.

Альтернативні підходи до економічної політики можуть забезпечити прогрес людського розвитку в усіх його аспектах. Одним з основних завдань, що стоять перед альтерглобалізацією є реконфігурація торгово-виробничої уяви і, зокрема, концептуалізація соціальних змін. Це означає одночасне переслідування цілей економічного розвитку, соціального прогресу та захисту навколишнього середовища. З цієї точки зору, соціальний розвиток буде сприйматись як необхідна умова забезпечення економічного розвитку та охорони навколишнього середовища. Тому, досягнення продовольчої безпеки за рахунок підтримки політики, спрямованої на впровадження екологічних сільськогосподарських технологій та зміцнення виробничого потенціалу сільського господарства дрібного фермерства одночасно може сприяти скороченню бідності, нерівності та захисту навколишнього середовища.

Література

1. Waters M. Globalization / M. Waters. – London; N. Y.: Routledge, 1995. – 185 с.
2. Annual Report 2016 [Електронний ресурс] // World Trade Organization. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/anrep16_e.pdf.
3. Abrahams M. Decomposing Real and Nominal Yield Curves [Електронний ресурс] / M.Abrahams, T. Adrian, R. Crump, E. Moench // Federal Reserve Bank of New York Staff Reports No. 570. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.greta.it/sovereign/sovereign2/papers/09_Moench.pdf.
4. Global Economic Prospects, June 2016: Divergences and Risks [Електронний ресурс] // World Bank Group. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://pubdocs.worldbank.org/en/842861463605615468/Global-Economic-Prospects-June-2016-Divergences-and-risks.pdf>.
5. World Energy Outlook 2016 [Електронний ресурс] // U.S. Energy Information Administration. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.eia.gov/forecasts/ieo/pdf/0484\(2016\).pdf](http://www.eia.gov/forecasts/ieo/pdf/0484(2016).pdf).
6. Ahn J. Reassessing the Productivity Gains from Trade Liberalization [Електронний ресурс] / J.Ahn, E. Dabla-Norris, R. Duval, R. Njie. // IMF Working Paper. – 2016. – Том 16, №77. – С. 23–46. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp1677.pdf>.
7. Kose M. Collapse and revival: Understanding global recessions and recoveries / M. Kose, M. Terrones. – Washington, DC: International Monetary Fund, 2015. – 316 с.
8. Srinivasan M. Global supply chains: Evaluating regions on an EPIC framework: Economy, politics, infrastructure, and competence / M.Srinivasan, P. Dornier, K. Petersen, T. Stank. – New York: McGraw-Hill Education, 2014. – 496 с.
9. Baffes J. The Great Plunge in Oil Prices: Causes, Consequences, and Policy Responses [Електронний ресурс] / J.Baffes, M. Kose, F. Ohnsorge, M. Stocker // Policy Research Note. – 2015. – Том 15, №01. – Режим доступу до ресурсу:

http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Research/PRN01_Mar2015_Oil_Prices.pdf.

10. Baffes J. What Explains Agricultural Price Movements? [Электронный ресурс] / J. Baffes, T. Haniotis // *Journal of Agricultural Economics*. – 2016. – Том 67, №3. – Режим доступа до ресурсу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/896671468000259659/pdf/WPS7589.pdf>.
11. Goldberg P. Distributional Effects of Globalization in Developing Countries [Электронный ресурс] / P. Goldberg, N. Pavcnik // *Journal of Economic Literature*. – 2007. – Том 45, №1. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.nber.org/papers/w12885.pdf?new>.
12. Baker D. Asset Returns and Economic Growth [Электронный ресурс] / D. Baker, J. Long, P. Krugman // *Brookings Papers on Economic Activity*. – 2005. – №1. – Режим доступа до ресурсу: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2005/01/2005a_bpea_baker.pdf.
13. Held D. *Globalization Theory: Approaches and Controversies* / D. Held, A. McGrew. – Cambridge: Polity, 2007. – 288 с.
14. Claessens S. Financial Crises Explanations, Types, and Implications [Электронный ресурс] / S. Claessens, M. Kose // *IMF Working Papers*. – 2013. – Том 13, №28. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1328.pdf>.
15. Findlay R. Power and plenty: Trade, war, and the world economy in the second millennium / R. Findlay, K. H. O'Rourke. – Princeton, NJ: Princeton University Press, 2007. – С. 408–412; 473–526.

References

1. Waters, M. (1995). *Globalization*. London; N. Y.: Routledge, 185.
2. Annual Report 2016. (2016). *World Trade Organization*. Retrieved from https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/anrep16_e.pdf.
3. Abrahams, M., Adrian, T., Crump, R. K., & Moench, E. (2015). Decomposing real and nominal yield curves. *Federal Reserve Bank of New York Staff Reports*,

http://www.greta.it/sovereign/sovereign2/papers/09_Moench.pdf.

4. World Bank Group. 2016. *Global Economic Prospects, June 2016: Divergences and Risks*. Washington, DC: World Bank. Retrieved from <http://pubdocs.worldbank.org/en/842861463605615468/Global-Economic-Prospects-June-2016-Divergences-and-risks.pdf>.
5. World Energy Outlook 2016. (2016, June 30). *World Energy Outlook*. Retrieved from [http://www.eia.gov/forecasts/ieo/pdf/0484\(2016\).pdf](http://www.eia.gov/forecasts/ieo/pdf/0484(2016).pdf).
6. Ahn, J., Dabla-Norris, E., Duval, R., & Njie, L. (2016). Reassessing the Productivity Gains from Trade Liberalization. *IMF Working Papers*, 16(77), 23-46. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp1677.pdf>.
7. Kose, M. A., & Terrones, M. (2015). *Collapse and revival: Understanding global recessions and recoveries*. Washington, DC: International Monetary Fund.
8. Srinivasan, M. M., Dornier, P., Petersen, K. J., & Stank, T. P. (2014). *Global supply chains: Evaluating regions on an EPIC framework: Economy, politics, infrastructure, and competence*. New York: McGraw-Hill Education.
9. Baffes, J., Kose, M. A., Ohnsorge, F., & Stocker, M. (2015). The Great Plunge in Oil Prices: Causes, Consequences, and Policy Responses. *Policy Research Note*, 15(01). Retrieved from http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Research/PRN01_Mar2015_Oil_Prices.pdf.
10. Baffes, J., & Haniotis, T. (2016). What Explains Agricultural Price Movements? *Journal of Agricultural Economics*, 67(3), 706-721. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/896671468000259659/pdf/WPS7589.pdf>.
11. Goldberg, P. K., & Pavcnik, N. (2007). Distributional Effects of Globalization in Developing Countries. *Journal of Economic Literature*, 45(1), 39-82. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w12885.pdf?new>.
12. Baker, D., Long, J. B., & Krugman, P. R. (2005). Asset Returns and Economic Growth. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2005(1), 289-330. Retrieved

from

[https://www.brookings.edu/wp-](https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2005/01/2005a_bpea_baker.pdf)

[content/uploads/2005/01/2005a_bpea_baker.pdf](https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2005/01/2005a_bpea_baker.pdf).

13. Held, D., & McGrew, A. G. (2007). *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. Cambridge: Polity.
14. Claessens, S., & Kose, M. A. (2013). Financial Crises Explanations, Types, and Implications. *IMF Working Papers*, 13(28), 1. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1328.pdf>.
15. Findlay, R., & O'Rourke, K. H. (2007). *Power and plenty: Trade, war, and the world economy in the second millennium*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 408-412; 473-526.